

KARTA PRZEDMIOTU**I. Dane podstawowe**

Nazwa przedmiotu	Psychologia kliniczna dzieci i młodzieży
Nazwa przedmiotu w języku angielskim	Clinical psychology of children and adolescents
Kierunek studiów	Psychologia, IV rok, semestr VII
Poziom studiów (I, II, jednolite magisterskie)	Jednolite magisterskie
Forma studiów (stacjonarne, niestacjonarne)	stacjonarne
Dyscyplina	psychologia
Język wykładowy	polski

Koordinator przedmiotu/osoba odpowiedzialna	Małgorzata Łysiak

Forma zajęć (<i>katalog zamknięty ze słownika</i>)	Liczba godzin	semestr	Punkty ECTS
wykład	15	I	5
konwersatorium			
ćwiczenia	15	I	
laboratorium			
warsztaty			
seminarium			
proseminarium			
lektorat			
praktyki			
zajęcia terenowe			
pracownia dyplomowa			
translatorium			
wizyta studyjna			

Wymagania wstępne	W1- zaliczenie przewidywanych w kursie przedmiotów, zwłaszcza psychologii rozwojowej, psychologii klinicznej i psychopatologii wieku rozwojowego W2- zainteresowanie problematyką psychologii klinicznej dziecka, motywacja do poszerzenia wiedzy i kompetencji w zakresie tej dyscypliny

II. Cele kształcenia dla przedmiotu

C1 - przekazanie zasobu wiedzy na temat wybranych zaburzeń okresu rozwojowego w świetle współczesnych systemów diagnostycznych, na temat symptomatologii, etiologii i patomechanizmów ich powstawania, procesu diagnostyczno-terapeutycznego i profilaktyki.
C2 - nabycie podstawowych kompetencji w zakresie kontaktu i procesu diagnostyczno-terapeutycznego
C3 - uwrażliwienie na problemy natury etycznej - dziecko jako przedmiot badań i podmiot w kontakcie diagnostyczno-terapeutycznym, poszanowanie praw i godności dziecka jako osoby.

III. Efekty uczenia się dla przedmiotu wraz z odniesieniem do efektów kierunkowych

Symbol	Opis efektu przedmiotowego	Odniesienie do efektu kierunkowego
WIEDZA		
W_01	Student/ka ma wiedzę na temat charakterystycznych objawów, czynników etiologicznych i patomechanizmów powstawania zaburzeń u dzieci i młodzieży, ma pogłębioną wiedzę na temat rozwoju człowieka w cyklu życia w różnych kontekstach społecznych oraz czynników stymulujących/utrudniających ten rozwój;	K_W01,
W_02	Student/ka posiada wiedzę na temat różnych form patologii i zachowań ryzykownych oraz możliwości oddziaływań; ma uporządkowaną wiedzę na temat różnego rodzaju zaburzeń funkcjonowania jednostki i metod ich diagnozowania; zna koncepcje (psychologiczne, biologiczne, interakcyjne i społeczne) wyjaśniające powstawanie i utrzymywanie się tych zaburzeń oraz różne formy udzielania pomocy psychologicznej (psychoprofilaktyka, psychoterapia, rehabilitacja, psychoedukacja, poradnictwo etc.);	K_W02
W_03	zna etapy i zasady realizowania procesu diagnostycznego dla różnych celów oraz sposoby integracji rezultatów uzyskanych za pomocą różnych narzędzi badawczych;	K_W07, K_W11
W_04	zna i rozumie zasady etyki zawodowej psychologa dziecięcego	K_W13 K_W14
UMIEJĘTNOŚCI		
U_01	Student/ka potrafi wykorzystać wiedzę teoretyczną z zakresu psychologii klinicznej dzieci i młodzieży oraz powiązanych z nią dyscyplin do analizowania i interpretowania ludzkich zachowań; potrafi wskazać i opisać uwarunkowania (osobowe, społeczne oraz kulturowe) różnych zachowań człowieka oraz funkcjonowania określonych grup społecznych i organizacji posługując się wybranymi podejściami teoretycznymi w psychologii klinicznej dzieci i młodzieży	K_U01
U_02	ma rozwinięte umiejętności w zakresie komunikacji interpersonalnej; potrafi przygotować pracę pisemną, prezentację multimedialną i wystąpienie ustne z zakresu psychologii oraz porozumiewać się ze specjalistami z zakresu psychologii oraz innymi grupami docelowymi używając różnych technik i kanałów komunikacji; wykorzystując terminologię psychologiczną oraz integrując różne ujęcia i koncepcje psychologiczne, potrafi wypowiadać się i argumentować swoje poglądy w sposób precyzyjny;	K_U01
U_03 U_04	posiada umiejętność diagnozy psychologicznej, w tym diagnozy w zakresie zachowania, osobowości, różnic indywidualnych, procesów orientacji i regulacji psychicznej z odniesieniem do normy psychologicznej i psychopatologii; w zakresie planowania procesu diagnostyczno-terapeutycznego, umie nawiązać kontakt z dzieckiem i nastolatkiem, doboru metod badawczych	K_U07

U_05	potrafi analizować przyczyny i źródła zachowań człowieka oraz przewiduje ich ogólne konsekwencje w aspektach psycho-bio-społecznym; umie opracować propozycje oddziaływań ukierunkowanych na zmianę postaw i zachowań w różnych obszarach praktyki psychologicznej;	K_U07
U_06	potrafi kompetentnie posługiwać się testami oraz innymi technikami badań psychologicznych z poszanowaniem aspektów prawnych i etycznych;	K_U11 K_U12
KOMPETENCJE SPOŁECZNE		
K_01	przyjęcia krytycznej postawy wobec stosowanych metod badawczych i uzyskanych dzięki nim wyników, a także wobec różnych poglądów i praktyk w zakresie psychologii;	K_K01
K_02	samooceny oraz rozwoju własnych kompetencji związanych z pracą psychologa w różnych obszarach;	K_K04
K_03	okazania szacunku wobec osób o różnych potrzebach w zakresie różnych form pomocy psychologicznej; okazania zrozumienia dla sytuacji ludzi z różnymi problemami i trudnościami; identyfikacji i analizy dylematów etycznych związanych z podejmowaniem konkretnych działań i interwencji psychologicznych;	K_K06 K_K05
K_04	okazywania troski o prawidłowy przebieg diagnozy i interwencji psychologicznej, tak by nie przyniosła jakiegokolwiek szkody badanym osobom. Jest otwarty na pomoc ekspertów i superwizorów; współpracy z profesjonalistami, których działalność koncentruje się na wspieraniu jakości życia w różnych warunkach społecznych i środowiskowych;	K_K10

IV. Opis przedmiotu/ treści programowe

Kliniczna problematyka zaburzeń okresu rozwojowego w aspekcie diagnozy, terapii i profilaktyki. Wybrane zaburzenia u dzieci i młodzieży i ich charakterystyka: symptomatologia, etiologia i patomechanizm zaburzenia, postępowanie diagnostyczno-terapeutyczne i profilaktyka. Specyfika zaburzeń z uwagi na wiek, czynniki ryzyka zaburzeń u dzieci i młodzieży.

Wykład obejmuje następujące zagadnienia i rodzaje zaburzeń:

1. Zaburzenia okresu wczesnodziecięcego (zaburzenia związane z treningiem czystości, zaburzenia snu). Symptomy, patomechanizm, czynniki ryzyka, terapia.
2. Zachowania problemowe – eksternalizacyjne i internalizacyjne, rodzaje, objawy, diagnoza i terapia.
3. Zachowania autodestrukcyjne, etiologia, patomechanizm, teorie wyjaśniające. Metody diagnostyczne, czynniki ryzyka, terapia.
4. Zaburzenia odżywiania (anoreksja, bulimia, otyłość). Zaburzenia nawyków (jąkanie, tiki). Symptomatologia, etiologia, terapia i profilaktyka.
5. Zaburzenia psychosomatyczne i somatopsychiczne, reakcje nerwicowe, – typy, przyczyny, diagnoza i terapia.
6. Zaburzenia identyfikacji płciowej, dysforia płciowa.
7. Zagadnienie przemocy, traumatycznych i stresowych doświadczeń oraz większych zmian życiowych w dzieciństwie i adolescencji, radzenie sobie w sytuacjach trudnych, problematyka interwencji kryzysowej.
8. .Rozwój kształtowania się osobowości nieprawidłowej.
9. Formy pracy dziecięcego psychologa klinicznego z dziećmi przejawiającymi trudności i zaburzenia wieku rozwojowego. Etyczne aspekty pracy dziecięcego psychologa.

Ćwiczenia:

1. 1. Zaburzenia okresu wczesnodziecięcego (zaburzenia związane z treningiem czystości, zaburzenia snu). Symptomy, patomechanizm, czynniki ryzyka.
2. Zaburzenia przywiązania u dzieci i młodzieży – typologia, objawy, diagnoza i terapia.
3. Zachowania autodestrukcyjne, etiologia, patomechanizm, teorie wyjaśniające, czynniki ryzyka.
4. Zaburzenia związane ze zdrowiem seksualnym. Zaburzenia identyfikacji płciowej.
5. Zaburzenia psychosomatyczne i somatopsychiczne, reakcje nerwicowe – typy, przyczyny, diagnoza i terapia.
6. Zagadnienie przemocy, traumatycznych i stresowych doświadczeń oraz większych zmian życiowych w dzieciństwie i adolescencji, radzenie sobie w sytuacjach trudnych, problematyka interwencji kryzysowej. - zaburzenia dysocjacyjne.
7. Rozwój kształtowania się osobowości nieprawidłowej.

V. Metody realizacji i weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody dydaktyczne (lista wyboru)	Metody weryfikacji (lista wyboru)	Sposoby dokumentacji (lista wyboru)
WIEDZA			
KW_07 KW_08	Wykład konwencjonalny Wykład konwersatoryjny Wykład problemowy	Test pisemny	Protokół z egzaminu
K_W11	Wykład konwencjonalny Wykład konwersatoryjny Wykład problemowy	Test pisemny	Protokół z egzaminu
K_W13	Wykład konwencjonalny Wykład konwersatoryjny Wykład problemowy	Test pisemny	Protokół z egzaminu
K_W14	Wykład konwencjonalny Wykład konwersatoryjny Wykład problemowy	Test pisemny	Protokół z egzaminu
UMIEJĘTNOŚCI			
K_U01	Dyskusja Studium Przypadku	Sprawdzenie umiejętności praktycznych	Karta oceny argumentów/ prezentacji elementów studium
K_U03	Dyskusja Studium Przypadku	Sprawdzenie umiejętności praktycznych	Karta oceny argumentów/ prezentacji elementów studium
K_U07	Dyskusja Studium Przypadku	Sprawdzenie umiejętności praktycznych	Karta oceny argumentów/ prezentacji elementów studium
K_U11	Dyskusja Studium Przypadku	Sprawdzenie umiejętności praktycznych	Karta oceny argumentów/ prezentacji elementów studium
K_U12	Dyskusja Studium Przypadku	Sprawdzenie umiejętności praktycznych	Karta oceny argumentów/

			prezentacji elementów studium
KOMPETENCJE SPOŁECZNE			
K_K01	Dyskusja Praca w parach; praca w grupach; praca zespołowa	Sprawdzenie umiejętności współpracy	Pisemna opinia o pracy studenta - jakościowa i ilościowa /na skali od 1 do 5/
K_K02	Dyskusja Praca w parach; praca w grupach; praca zespołowa	Sprawdzenie refleksyjności	Praca pisemna - samoocena i jej porównanie z informacjami zwrotnymi od uczestników zajęć
K_K04	Dyskusja Praca w parach; praca w grupach; praca zespołowa	Sprawdzenie refleksyjności	Praca pisemna - samoocena i jej porównanie z informacjami zwrotnymi od uczestników zajęć
K_K06	Dyskusja Praca w parach; praca w grupach; praca zespołowa	Sprawdzenie umiejętności współpracy	Pisemna opinia o pracy studenta - jakościowa i ilościowa /na skali od 1 do 5/
K_K07	Dyskusja Praca w parach; praca w grupach; praca zespołowa	Sprawdzenie refleksyjności	Praca pisemna - samoocena i jej porównanie z informacjami zwrotnymi od uczestników zajęć

VI. Kryteria oceny, wagi...

Kryteria oceny i sposoby weryfikacji zakładanych efektów kształcenia

Ocena niedostateczna - brak osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się/ <60 %

(W) – Student/ka nie posiada wiedzy z zakresu psychologii klinicznej dzieci i młodzieży.

(U) – Student/ka nie potrafi samodzielnie opisać i zinterpretować form zaburzeń okresu rozwojowego na gruncie różnych teorii, nie potrafi wyjaśnić patomechanizmu ich powstawania.

(K) - Student(ka) nie operuje w sposób krytyczny wiedzą z psychologii klinicznej dzieci i młodzieży, nie umie zastosować wiedzy w konkretnym przypadku, nie potrafi zaplanować postępowania diagnostycznego i wskazać form oddziaływania.

Ocena dostateczna - osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się z pominięciem niektórych ważnych aspektów lub z poważnymi nieścisłościami >= 60%

(W) – Student/ka posiada elementarną wiedzę z zakresu psychologii klinicznej dzieci i młodzieży.

(U) – Student/ka potrafi opisać i zinterpretować niektóre niektóre formy zaburzeń na gruncie wybranych teorii.

(K) – Student/ka w sposób mało krytyczny posługuje się wiedzą na temat zaburzeń wieku rozwojowego, ma problemy z zastosowaniem wiedzy w praktyce.

Ocena dobra - osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się z pominięciem niektórych mniej istotnych

aspektów $\geq 80\%$

(W) – Student/ka posiada dość duży zasób wiedzy na temat zaburzeń okresu dzieciństwa i adolescencji, ich symptomatologii i etiopatogenezy, terapii i profilaktyki.

(U) – Student/ka potrafi interpretować wiele form zaburzeń okresu dzieciństwa i adolescencji na gruncie wybranych teorii.

(K) – Student/ka potrafi zaplanować postępowanie diagnostyczne w wielu przypadkach i umie zastosować posiadaną wiedzę w praktyce.

Ocena bardzo dobra - osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się obejmujących wszystkie istotne aspekty $\geq 90\%$

(W) – Student/ka posiada szeroką wiedzę z psychologii klinicznej dzieci i młodzieży na temat możliwych zaburzeń wieku rozwojowego, ich etiologii, symptomatologii, patomechanizmów, form terapii i profilaktyki.

(U) – Student/ka potrafi samodzielnie opisać i zinterpretować formy zaburzeń okresu rozwojowego na gruncie różnych teorii, potrafi wyjaśnić patomechanizm ich powstawania.

(K) – Student/ka w sposób krytyczny operuje posiadaną wiedzą, wiedzą tą umie się posługiwać oraz stosować w konkretnym przypadku, potrafi zaplanować postępowanie diagnostyczne oraz wskazać formy oddziaływania i pomocy.

VII. Obciążenie pracą studenta

Forma aktywności studenta	Liczba godzin
Liczba godzin kontaktowych z nauczycielem	30
Liczba godzin indywidualnej pracy studenta	120

VIII. Literatura

Literatura podstawowa
1. Grzegorzewska, I., Cierpiąłkowska, L., Borkowska, A. (2020). Psychologia kliniczna dzieci i młodzieży. Warszawa: PWN 2. Kendall, P. C. (2004). Zaburzenia okresu dzieciństwa i adolescencji. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne. 3. Kazdin A. E., Weisz J. R. (2006). Psychoterapia dzieci i młodzieży. Metody oparte na dowodach. Kraków: Wyd. UJ. 4. Kołakowski, A. (red). (2013). Zaburzenia zachowania u dzieci. Teoria i praktyka. Gdańsk: GWP. 5. Marcelli, D. (2013). Psychopatologia wieku dziecięcego. Wrocław: Elsevier Urban & Partner. 6. Namysłowska, I. (red.) (2012). Psychiatria dzieci i młodzieży. Warszawa: PZWL. 7. Radziwiłłowicz, W., Sumiła, A. (red) (2006). Psychopatologia okresu dorastania. Kraków: Impuls. 8. Rosenhan D. L., Seligman M. E. P. (1994). Psychopatologia. Warszawa: PTP Polskiego Towarzystwa Psychologicznego. 9. Szewczyk, L., Skowrońska, M. (red) (2003). Zaburzenia psychosomatyczne u dzieci i młodzieży. Teoria i praktyka. Warszawa: Wydawnictwo EMU.
Literatura uzupełniająca
1. Bogdanowicz, M. (1991). Psychologia kliniczna dziecka w wieku przedszkolnym (s. 16-42). Warszawa: WSiP 2. Elliot, J., Place M. (2000). Dzieci i młodzież w kłopotach. Poradnik nie tylko dla psychologów (s. 6-15; 40-63; 96-120; 185-201).

3. Józefik B. (1996). Anoreksja i bulimia psychiczna. Kraków: Collugium Medicum UJ
4. Maryniak, M. Świącicka (red), (2004). Problemy tożsamości i etyki zawodowej dziecięcego psychologa klinicznego. Zeszyty Sekcji Psychologii Klinicznej Dziecka PTP, Warszawa: Wyd. Emu.
5. Oleś, M. (1995). Pomiar depresji u dzieci: Przegląd metod. Roczniki Filozoficzne Tom XLIII, zeszyt 4, Psychologia, s. 147-170.
6. Świącicka M. (2005). Uwaga, Samokontrola, Emocje. Psychologiczna analiza zachowań dzieci z zaburzeniami uwagi. Warszawa: Wyd. Emu.
7. Świącicka, M. (red.) (2011). *Metody diagnozy w psychologii klinicznej dziecka i rodziny* (s. 29-55; 113-168). Warszawa: Wyd. Paradygmat
8. Wolańczyk T., Kołakowski A., Skotnicka M. (1999). Nadpobudliwość psychoruchowa u dzieci. Lublin: Bifolium.